

Standpunt Vereniging Hogescholen en VSNU voor hoorzitting “Twee werelden, Twee werkelijkheden”

Gesprek over burgerschap en actualiteit vereist leiderschap docent én CvB

‘Het is een kwestie van leiderschap. Zowel van de docent die het gesprek voert met zijn studenten, als van het College van Bestuur dat het klimaat schept om dat gesprek mogelijk te laten zijn’, concludeerde Thom de Graaf, voorzitter van de Vereniging Hogescholen, aan het slot van het #HBOdiscours dit voorjaar. Het debat ging over het bespreekbaar maken van gevoelige maatschappelijke kwesties in de collegezalen naar aanleiding van de reportage “2 werelden, 2 werkelijkheden” van Margalith Kleijwegt. Tijdens de hoorzitting hierover in de Tweede Kamer op 12 september a.s. licht Thom de Graaf dit standpunt toe en geeft hij aan dat dit thema hoog op de agenda staat in het hoger onderwijs.

Spanningen in de maatschappij nemen toe

De aanslagen bij Charlie Hebdo in Parijs begin vorig jaar, de foto van het verdrinken Syrische jongetje op het strand in Turkije vorige zomer, de aanslagen op het vliegveld en de metro in Brussel dit voorjaar of recenter de zelfmoordaanslagen van de 27-jarige Syrische asielzoeker in de Duitse stad Ansbach. Het toenemen van het aantal aanslagen die maatschappelijke onrust en angst veroorzaken en die spanningen in de maatschappij blootleggen, komen ook de collegezalen van hogescholen en universiteiten in. Uiteraard is dit niet nieuw. Maatschappelijke spanningen die ook voelbaar zijn in de collegezalen, zijn van alle tijden. Daarbij zijn instellingen ook verschillend en kan een onderwerp op de ene hogeschool/universiteit meer spelen dan op een andere hogeschool/universiteit. Desalniettemin zien de hoger onderwijs instellingen de spanningen toenemen in de maatschappij en in de collegezalen.

Nadrukkelijker de dialoog voeren

Tijdens het #HBOdiscours in maart van de Vereniging Hogescholen n.a.v. de reportage “2 werelden, 2 werkelijkheden” hamerde Margalith Kleijwegt erop dat docenten en bestuurders altijd moeten blijven praten met jongeren: *‘Houd elkaar dichtbij!’* Debatdeelnemer Youssef Azghari, docent communicatie, cultuur en ethiek aan Avans Hogeschool, gaf aan met jongeren in debat te gaan en door te vragen naar hun standpunten; hoe komen ze aan bepaalde ideeën, wat zijn hun bronnen? *‘Je bent als docent óók opvoeder en kan jouw studenten helpen hun blik op de wereld te verbreden zodat zij ook hun mening kunnen bijstellen,’* gaf hij aan. Leonard Geluk, CvB-voorzitter van De Haagse Hogeschool, wees in het debat op de noodzaak van een echte debatcultuur op de hogeschool als onderdeel van ‘Bildung’ oftewel burgerschapsvorming van studenten tot kritische professionals van de toekomst. Aan het eind van het debat concludeerde Thom de Graaf, voorzitter van de hogescholen, dat het leiderschap vergt van de docent om het gesprek te voeren met de studenten, en van het bestuur dat een klimaat schept om het gesprek mogelijk te maken in een hogeschool.

Kernopdracht hbo: studenten opleiden tot kritische burgers en trotse professionals

Vorig jaar tijdens de Nieuwjaarspeech zei Thom de Graaf vlak na de aanslagen bij Charlie Hebdo in Parijs: *‘Ik haal graag de Vlaamse denker Jonathan Holslag aan, die schreef dat wij jonge Europeanen moeten aanmoedigen om beroepsopleidingen te volgen die hen opleiden tot kritische burgers en trotse professionals. Dat is onze kernopdracht en ook in die volgorde. Tegen de onwetendheid en tegen de onverschilligheid! Maar ook tegen de uitsluiting en de onderhuidse discriminatie en tegen ondemocratische sentimenten. Daar staat wat mij betreft het hoger beroepsonderwijs ook voor. Ook dat hoort bij de Bildung waar wij het tegenwoordig weer vaak over hebben.’*

Wat doen hogescholen en universiteiten?

- Hogescholen en universiteiten hebben de afgelopen jaren 'Bildung' hoog op de agenda gezet. Daarbij gaat het om de vormende kracht van het onderwijs en zeker van het hoger onderwijs. Aankomende professionals en onderzoekers zijn ook verantwoordelijke burgers in onze democratie die om kunnen gaan met tegenstellingen en die tolerantie in de praktijk brengen. Zij maken niet alleen zelf hun beroep, ze maken ook zelf, samen met anderen, de maatschappij van morgen. Kennis zonder diepte, vaardigheid zonder inzicht, dat is kwetsbaar en soms zelfs betekenisloos. Daarom is de persoonsvorming, of om met filosoof Gert Biesta te spreken: subjectwording, zo belangrijk. Het is de ondergrond waarop de professional staat. Studenten moeten daaraan kunnen werken met hun docenten. Leren om verantwoordelijk te zijn. En de bestuurders moeten hen daartoe in staat stellen. Binnen het curriculum en daarbuiten. Onder andere door onderzoek te doen om kritisch vermogen en onderzoeks-vaardigheden te ontwikkelen. En doorstages te lopen, presentaties te geven, rollenspellen te doen en debatten te organiseren.

- Studenten leren hoe je met elkaar het gesprek voert als je vanuit een heel andere cultuur of levensovertuiging komt is een kernelement van de academische vrijheid. Dit krijgt aandacht in bijvoorbeeld summerschools, introducties en wordt geoefend en in de praktijk gebracht in het onderwijs.

- Colleges van Bestuur onderhouden goed contact met de studenten, bijvoorbeeld via de medezeggenschap en de studentenverenigingen. Zij zijn de ogen en oren van de studentengemeenschap.

- Hogescholen en universiteiten werken aan betere aansluiting met vo/mbo (bijvoorbeeld door schakelprogramma's), zodat het hbo en het wo een emancipatiepoort blijven voor een betere toekomst, voor alle bevolkingsgroepen, ook al zijn de financiële drempels hoger geworden. Onderwijs moet bijdragen aan gelijke kansen in de samenleving.

- Het hoger onderwijs versterkt de samenwerking met de regio. Hogescholen en universiteiten werken in de regio al veel samen met het vo en het mbo om de aansluiting te verbeteren (inhoudelijk doorlopende leerlijnen), maar dat is niet genoeg. Ook docenten zouden meer bij elkaar in de keuken moeten kijken wat betreft de lesmethode en pedagogische vaardigheden. (

- De instellingen besteden aandacht aan diversiteit en inclusief onderwijs, bijvoorbeeld door een diversiteitsscan te doen van opleidingen en door trainingen voor docenten te organiseren. De chieft diversity officers die aangesteld zijn bij bv. de VU, EUR, universiteit Leiden en de RUG hebben op centraal niveau oog voor het diversiteitsbeleid binnen de instelling.

- Hogescholen en universiteiten versterken de professionalisering van docenten op het gebied van pedagogische didactische vaardigheden zodat zij nadrukkelijk de dialoog voeren met studenten over maatschappelijke issues en/of culturele diversiteit. Tevens moeten zij oog hebben voor de persoon achter de student en bijvoorbeeld zijn/haar thuissituatie.

- Hogescholen en universiteiten zetten in op burgerschapsvorming in de lerarenopleidingen: De lerarenopleidingen werken samen met ook andere partners (waaronder de Bildung Academie en de Internationale School voor Wijsbegeerte) in de Landelijke Regiegroep Bildung. In deze regiegroep worden *good practices* gedeeld, trajecten ontwikkeld (bijvoorbeeld een honourstraject bildung) en conferenties georganiseerd. Zo werd er onlangs de tweede landelijke bildungsconferentie met als thema 'bildung (ont)wapent; omgaan met extreme opvattingen en uitingen in de klas' gehouden. Ook in de curricula van de lerarenopleidingen is aandacht voor het overbrengen van burgerschapsvorming op leerlingen in het po, vo en mbo.

Voorbeeld Hogeschool Utrecht

Bij Hogeschool Utrecht doet het Lectoraat Normatieve Professionalisering onderzoek naar burgerschapsvorming in het onderwijs. In de curricula van de opleidingen wordt in verschillende vakken impliciet en expliciet aandacht besteed aan dit onderwerp. Bildung is een speerpunt van de Faculteit Educatie waardoor ze ook buiten het curriculum om activiteiten voor studenten en medewerkers organiseren. Eind september organiseert de opleiding geschiedenis een landelijk conferentie met als thema 'de waarde(n) van Europa en Europees burgerschap'."

Den Haag, 8 september 2016

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Nynke van Hurne | Adviseur Public Affairs | hurne@vereniginghogescholen.nl | T 06 2342 63 99

Bastiaan Verweij • Hoofd Public Affairs en Woordvoering • T +31 (0) 6 43 26 97 55 • verweij@vsnu.nl
